

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ІМЕНІ АНАТОЛІЯ НАЗАРЕНКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Ректор Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка**

Наказ від 18.03.2026 № 72/но

В.ОЧЕРЕТЯНКО

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації вчителів мовно-літературної освітньої
галузі 7-9 класів закладів загальної середньої освіти
(вчителі української мови та літератури, зарубіжної літератури,
інтегрованих курсів)**

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТІВ
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ГАЛУЗІ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ:
ВІД ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТЕКСТУ ДО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОГО
ЧИТАЧА**

Розробник: Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка

Пулатова Людмила Йосипівна, завідувач кафедри теорії та методик суспільно-гуманітарних дисциплін ХОШПО імені А. Назаренка, кандидат філологічних наук

Напрямок підвищення кваліфікації: Сучасні підходи до навчання в новій українській школі на рівні базової середньої освіти

Розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (тема 2.1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі, Наказ МОН від 12.10.2022 № 904)

https://rada.info/upload/users_files/44950214/201728af13d92460d8ed85c99c33c4c2.pdf

Термін дії програми: з 11.05.2026 року до 31.12.2028.

Рецензенти:

Місінкевич Олеся Михайлівна, доцент кафедри теорії та методик суспільно-гуманітарних дисциплін ХОШПО імені А. Назаренка, кандидат філологічних наук, доцент.

Гулеватий Андрій Анатолійович, декан ХОШПО імені А. Назаренка, кандидат психологічних наук, доцент

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність: В умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти та трансформації освітнього процесу (змішане, дистанційне, гібридне навчання) змінюється не лише формат навчання, а й педагогічна логіка роботи з мовою і текстом. Учитель мовно-літературної галузі постає не лише як транслятор знань, а як модератор смислотворення, інтерпретації та критичного осмислення тексту.

У мовно-літературній галузі це означає зміщення акценту:

- від аналізу тексту → до інтерпретації і смислотворення;
- від виконання вправ → до проєктування діяльності учня;
- від лінійного уроку → до learning design (дизайну навчання).

Сучасний учень працює з текстом у різних середовищах (книга, медіа, цифрові платформи), тому вчитель має забезпечити:

- глибинне читання (deep reading);
- критичне осмислення інформації;
- здатність до міжтекстових і міждисциплінарних зв'язків;
- навички роботи з цифровими та AI-інструментами.

У цих умовах формується новий тип професійної компетентності вчителя – дизайнер освітнього досвіду, здатний інтегрувати зміст, діяльність, оцінювання і цифрове середовище.

Цільова група: вчителі мовно-літературної галузі (української мови і літератури, зарубіжної літератури (у викладанні українською мовою), інтегрованих курсів), які забезпечують реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти у 7–9 класах.

Обсяг (тривалість) навчання: 30 годин (1 кредит ЄКТС)

Особливості реалізації освітньої програми:

Програма реалізується як інтенсивний практико-орієнтований тренінг (до 2 тижнів) з поєднанням синхронного та асинхронного навчання, побудований за моделлю:

Дослідити → Розробити → Впровадити → Проаналізувати
(Explore → Design → Implement → Reflect)

Синхронний формат (вебінари):

- інтерактивні лекції;
- кейс-обговорення;
- групова робота;
- моделювання уроків.

Асинхронний формат:

- виконання практичних завдань;

- робота з цифровими ресурсами;
- рефлексивні практики.

Програма практично-орієнтована і базується на принципах андрагогіки:

- навчання через діяльність (learning by doing);
- моделювання реальних уроків;
- створення власного методичного продукту.

Використовуються:

- соціальне анотування (Hypothes.is, Perusall);
- інтерактивні платформи;
- елементи використання AI для підготовки матеріалів.

Для участі необхідні:

- комп'ютер / ноутбук;
- стабільний інтернет;
- доступ до освітньої платформи;
- базові цифрові навички.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: розвиток професійної компетентності вчителя мовно-літературної галузі як суб'єкта проєктування освітнього процесу, здатного:

- реалізовувати компетентнісний, діяльнісний та інтерпретаційний підходи;
- формувати читача-інтерпретатора;
- інтегрувати традиційні та цифрові практики навчання.

Завдання підвищення кваліфікації:

- модернізація методичного інструментарію вчителя;
- розвиток навичок конструювання компетентнісних завдань;
- опанування стратегій глибинного читання і роботи з текстом;
- інтеграція цифрових інструментів у навчання;
- розвиток рефлексивної педагогічної практики;
- стимулювання професійного саморозвитку.

Перелік професійних компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- А1 – розширена мовно-комунікативна (включаючи роботу з медіатекстами);
- А2 – предметно-методична (на рівні дизайну навчання);
- Б3 – партнерська (взаємонавчання (peer-learning), фасилітація);
- Г1 – прогностична (проєктування результатів);
- Г2 – організаційна (дизайн середовища);
- Д1 – навчання впродовж життя (рефлексивна практика).

Очікувані результати підвищення кваліфікації

Слухач/слухачка:

- проектує урок як діяльнісну модель, розробляє структуровані сценарії уроків (learning сценарії);
- створює мінімум 3 типи компетентнісних завдань;
- інтегрує не менше 2 цифрових інструментів;
- організовує навчання як процес інтерпретації тексту;
- застосовує стратегії reader-response (відповідь читача) і глибинного читання;
- здійснює рефлексивний аналіз власної практики.

Система та критерії оцінювання

Формувальне оцінювання:

- участь у вебінарах;
- виконання практичних завдань;
- взаємооцінювання;
- рефлексія.

Підсумкове оцінювання:

комплексна залікова робота (100 балів).

Критерії:

- методична доцільність – 30 балів;
- компетентнісна спрямованість – 25 балів;
- інноваційність – 20 балів;
- практична реалізованість – 15 балів;
- рефлексія – 10 балів.

Прохідний бал – 60.

Документ про підвищення кваліфікації: свідоцтво

Вартість: 990 грн., мінімальне наповнення навчальної групи 10 осіб.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено інтерактивні лекційні заняття у форматі вебінарів (синхронні заняття) та практичні заняття (асинхронні), що спрямовані на формування здатності педагогів проектувати освітній процес як цілісну систему діяльностей учня на засадах компетентнісного, діяльнісного та інтерпретаційного підходів.

Особливістю синхронних занять є поєднання стислого теоретичного блоку з активною роботою учасників у форматі дизайн-сесій, кейс-аналізу,

обговорення педагогічних практик та моделювання фрагментів уроків мовно-літературної галузі. Значна увага приділяється осмисленню сучасного уроку як learning design (дизайну навчання), що інтегрує зміст, діяльність, оцінювання та освітнє середовище.

Практичні (асинхронні) заняття орієнтовані на створення власних методичних продуктів: компетентнісно орієнтованих завдань, сценаріїв уроків, елементів навчальних проєктів, а також на опрацювання інструментів глибинного читання, соціального анотування та цифрових освітніх ресурсів.

Підсумкові результати навчання досягаються через виконання комплексної залікової роботи у форматі портфоліо, що передбачає розроблення навчальних матеріалів і їх рефлексивний аналіз.

Зміст програми структуровано за трьома модулями, які логічно відображають перехід від теоретичного осмислення підходів до навчання – до проєктування діяльності учнів і створення власних педагогічних практик. Загальний обсяг програми становить 30 годин, з яких: 6 годин – лекційні заняття, 13 годин – практичні заняття, 6 годин – самостійна робота, 5 годин – контрольні заходи.

Назва навчальних тем	Кількість годин				Усього
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	
МОДУЛЬ 1. ДИЗАЙН НАВЧАННЯ: ПАРАДИГМА СУЧАСНОГО УРОКУ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ГАЛУЗІ					
Тема 1.1. Підходи до навчання як дизайн освітнього процесу (learning design). UDL - універсальний дизайн для навчання, inquiry-based learning - проблемно-орієнтоване навчання, reader-response - теорія читацької реакції	1	2	1		4
Тема 1.2. Модель сучасного уроку. Learning сценарії (сценарії навчання), диференціація, цифрове середовище	1	2	1	1	5
Разом за модулем	2	4	2	1	9
МОДУЛЬ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ І СЕНС: ДІЯЛЬНІСНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ					

Тема 2.1. Глибинне читання і робота з текстом. Критичне мислення, соціальне читання, аналіз тексту через питання, інтерпретаційні стратегії	1	2	1		4
Тема 2.2. Проєктне навчання та сторітелінг у мовно-літературній освіті. Створення навчальних продуктів, цифрові історії	1	2	1	1	5
<i>Разом за модулем</i>	2	4	2	1	9
МОДУЛЬ 3. КОМПЕТЕНТНІСНІ ПРАКТИКИ					
Тема 3.1. Конструювання завдань нового покоління. Багаторівневність, метапізнання, оцінювання	1	3	1		5
Тема 3.2. Рефлексія і розвиток учня. Портфоліо, самооцінювання, навчання через досвід	1	2	1	1	5
<i>Разом за модулем</i>	2	5	2	1	10
<i>Підсумкові заходи</i>				2	2
<i>Усього</i>	6	13	6	5	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ДИЗАЙН НАВЧАННЯ: ПАРАДИГМА СУЧАСНОГО УРОКУ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ГАЛУЗІ

Тема 1.1. Підходи до навчання як дизайн освітнього процесу (learning design)

(лекції – 1 год., практичні заняття – 2 год., самостійна робота – 1 год.)

Зміст

Підходи до навчання розглядаються як концептуальна основа проектування освітнього процесу в умовах Нової української школи. Розкривається сутність learning design як інтеграції цілей, змісту, діяльностей та оцінювання. Аналізуються можливості універсального дизайну для навчання (UDL) щодо забезпечення доступності та диференціації освітнього процесу. Розглядається проблемно-орієнтоване навчання (inquiry-based learning) як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. Особлива увага приділяється теорії читацької реакції (reader-response) як основі організації інтерпретаційної діяльності. Визначаються способи поєднання різних підходів у межах одного

уроку. Окреслюються умови ефективної реалізації підходів у змішаному та дистанційному навчанні. Формуються навички аналізу уроку з позиції сучасних освітніх підходів.

Тема 1.2. Модель сучасного уроку: learning сценарії, диференціація, цифрове середовище

(лекції – 1 год., практичні заняття – 2 год., самостійна робота – 1 год.)

Зміст

Сучасний урок розглядається як сценарій організації навчальної діяльності учнів. Визначаються структурні компоненти learning сценарію: цілі, активності, ресурси, оцінювання. Аналізуються принципи диференціації та персоналізації навчання. Розглядаються можливості цифрового середовища як інструменту підтримки навчальної діяльності. Описуються підходи до інтеграції цифрових ресурсів у мовно-літературну освіту. Розкриваються принципи створення інтерактивного та безпечного освітнього середовища. Формуються вміння проектувати уроки з урахуванням різних освітніх потреб учнів. Відпрацьовується створення власного навчального сценарію. Здійснюється аналіз ефективності запропонованих моделей уроків.

Контрольний захід (1 год.): есе-рефлексія

МОДУЛЬ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ І СЕНС: ДІЯЛЬНІСНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Тема 2.1. Глибинне читання і робота з текстом

(лекції – 1 год., практичні заняття – 2 год., самостійна робота – 1 год.)

Зміст

Глибинне читання розглядається як основа формування читацької компетентності учнів. Аналізуються стратегії роботи з текстом, спрямовані на розуміння, інтерпретацію та критичне осмислення. Розкривається роль запитань як інструменту організації мислення. Описуються інтерпретаційні стратегії в роботі з художніми та інформаційними текстами. Розглядається соціальне читання як форма колективного осмислення тексту. Визначаються можливості використання цифрових інструментів для анотування текстів. Формуються навички організації дискусії навколо тексту. Окреслюються способи розвитку критичного мислення через текстову діяльність.

Тема 2.2. Проєктне навчання та сторітелінг у мовно-літературній освіті

(лекції – 1 год., практичні заняття – 2 год., самостійна робота – 1 год.)

Зміст

Проєктне навчання розглядається як ефективний інструмент формування ключових компетентностей. Визначаються етапи планування та реалізації навчального проєкту. Аналізуються можливості сторітелінгу як педагогічної технології. Розглядаються підходи до створення навчальних продуктів учнями. Описуються формати цифрових історій та їх використання в освітньому процесі.

Визначаються критерії оцінювання проєктної діяльності. Формуються вміння організовувати групову роботу учнів. Окреслюються міжпредметні зв'язки у проєктній діяльності. Відпрацьовується створення мініпроєкту.

Контрольний захід (1 год.): есе-рефлексія

МОДУЛЬ 3. КОМПЕТЕНТНІСНІ ПРАКТИКИ

Тема 3.1. Конструювання завдань нового покоління: багаторівневність, метапізнання, оцінювання

(лекції – 1 год., практичні заняття – 3 год., самостійна робота – 1 год.)

Зміст

Компетентнісно орієнтовані завдання розглядаються як ключовий інструмент реалізації компетентнісного підходу. Аналізується структура завдання та його складники. Визначаються рівні складності завдань та принципи їх побудови. Розглядається роль метапізнання у навчанні. Описуються способи включення елементів самооцінювання у завдання. Формуються навички створення завдань різних типів. Визначаються критерії якості завдань. Відпрацьовується трансформація традиційних вправ у компетентнісні. Аналізуються приклади завдань.

Тема 3.2. Рефлексія і розвиток учня: портфоліо, самооцінювання, навчання через досвід

(лекції – 1 год., практичні заняття – 2 год., самостійна робота – 1 год.)

Зміст

Рефлексія розглядається як важливий компонент освітнього процесу. Визначається роль рефлексії у формуванні самостійності учнів. Аналізуються інструменти самооцінювання. Розглядається портфоліо як форма фіксації навчальних досягнень. Описуються підходи до організації навчання через досвід. Визначаються способи розвитку відповідальності учнів за результати навчання. Формуються навички організації рефлексивної діяльності. Розглядаються приклади рефлексивних завдань. Окреслюється роль учителя як фасилітатора.

Контрольний захід (1 год.): есе-рефлексія

Підсумкова робота (2 год.): комплексна залікова робота

Портфоліо вчителя (мікропродукт):

- 2 компетентнісні завдання
- 1 сценарій уроку
- 1 цифровий елемент
- рефлексія

3.1. Орієнтовні практичні завдання

• Трансформація традиційного завдання у багаторівневе компетентнісне.

- Створення завдання у форматі reader-response (відповідь читача).
- Розробка фрагмента уроку з використанням соціального анотування.
- Проектування навчального міні-проекту.
- Рефлексивний аналіз власного уроку.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2020 №898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartivpovnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> . Дата звернення: 24.03.2026.

2. Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників: наказ МОН України від 09.09.2022 р. No 805 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки від 10.09.2024 No 1277). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-22#Text> . Дата звернення: 24.03.2026.

3. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: наказ МОН України від 29.08.2024 р. No 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> . Дата звернення: 24.03.2026.

Основна література:

1. Про затвердження типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти: наказ МОН від 12.10.2022 № 904. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/87557/. Дата звернення: 15.03.2026.

2. PISA 2022 Results: Combined Executive Summary. URL: <https://pisa.oecd.org>. Дата звернення: 15.04.2026.

3. Проводимо успішний тренінг: НУШ у 7–9 класах у мовно-літературній галузі / Ю. Романенко, І. Старагіна, П. Ткач та ін. Київ, 2025. URL: <https://nus.org.ua/articles/provodymo-uspishnyj-trening-nush/>. Дата звернення: 15.03.2026.

4. Майбутнє освіти та навичок 2030/2040 URL: <https://www.oecd.org/en/about/projects/future-of-education-and-skills-2030.html> Дата звернення: 24.04.2026.

Додаткова література:

1. LifeComp: The European Framework for Personal, Social and Learning to Learn Key Competence. Luxembourg: European Commission, 2020. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120911> Дата звернення: 23.04.2026.

2. Освіта для життя: онлайн-платформа. URL: <https://educationforlife.mon.gov.ua/>. Дата звернення: 15.03.2026.

3. Hypothes.is: платформа соціального анотування текстів. Дата звернення: 05.05.2026.
4. Perusall: платформа для спільного читання та аналізу текстів. Дата звернення: 05.05.2026.
5. UNESCO Digital Learning Resources. Дата звернення: 25.04.2026.
6. Edutoria: практики інноваційного навчання. Дата звернення: 07.05.2026.
7. Common Sense Education: ресурси з медіаграмотності. Дата звернення: 07.05.2026.